

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 9.12.2021
COM(2021) 778 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Ustvarjanje gospodarstva po meri ljudi: akcijski načrt za socialno gospodarstvo

{SWD(2021) 373 final}

1. UVOD

Vsak dan približno 2,8 milijona subjektov socialnega gospodarstva v Evropi¹ zagotavlja konkretne in inovativne rešitve za ključne izzive, s katerimi se srečujemo. Ustvarjajo in ohranjajo kakovostna delovna mesta, prispevajo k socialni vključenosti prikrajšanih skupin in njihovem vključevanju na trg dela ter enakim možnostim za vse, so gibalno trajnostnega gospodarskega in industrijskega razvoja, spodbujajo dejavno udeležbo državljanov v naših družbah, imajo pomembno vlogo v evropskih sistemih socialnega varstva ter oživljajo podeželska² in redko poseljena območja v Evropi³.

Med pandemijo COVID-19 so se številni subjekti socialnega gospodarstva znašli v prvih vrstah boja proti krizi. Izdelujejo obrazne maske, podpirajo digitalno spletno izobraževanje, pomagajo ljudem v stiski in zagotavljajo neposredno pomoč v lokalnih skupnostih.

Deli socialnega gospodarstva prispevajo k **zelenemu in digitalnemu prehodu** z zagotavljanjem trajnostnega blaga in storitev ter premoščanjem digitalnega razkoraka. Njihovi participativni poslovni modeli, pri katerih se upoštevajo potrebe državljanov, zaposlenih in drugih deležnikov, pomagajo zagotavljati, da sta prehoda pravična.

Poleg tega socialno gospodarstvo prispeva k raznovrstnosti oblik podjetij v Evropi, s čimer se spodbujata večja izbira za potrošnike in kakovost proizvodov/storitev. Socialno gospodarstvo pomembno prispeva k BDP v državah, kjer je najbolj razvito, na primer 10 % v Franciji⁴. Zato je bilo vključeno kot jedro ekosistema lokalnega in socialnega gospodarstva, tj. enega od 14 industrijskih ekosistemov, opredeljenih v posodobljeni industrijski strategiji EU⁵.

Socialno gospodarstvo lahko pomaga pri izvajanju načel evropskega stebra socialnih pravic ter uresničevanju njegovega akcijskega načrta iz leta 2021 in krovnih ciljev za leto 2030, na primer pri povečanju stopnje zaposlenosti in zmanjšanju števila ljudi, ki jim grozita revščina in socialna izključenost. V socialnem gospodarstvu je zaposlenih približno 13,6 milijona ljudi; plačana zaposlitev se v državah članicah giblje med 0,6 % in 9,9 %⁶. To kaže na neenakomeren razvoj socialnega gospodarstva v EU, hkrati pa razkriva, da ima **socialno gospodarstvo** v več državah članicah in regijah **velik neizkoriščen gospodarski potencial in potencial za ustvarjanje delovnih mest**, če se uvedejo ustrezni ukrepi.

¹ Podatek zajema EU-28. Glej Evropski ekonomsko-socialni odbor, *Recent evolutions of the Social Economy in the European Union*, avtorja Monzon, J. L., in Chaves, R., 2017, str. 66.

² Glej Dolgoročno vizijo za podeželska območja, COM(2021) 345 final.

³ Krlev, G., Pasi, G., Wruk, D., Bernhard, M., *Reconceptualizing the Social Economy*, Stanford Social Innovation Review, 2021.

⁴ <https://www.economie.gouv.fr/leconomie-sociale-et-solidaire>.

⁵ V posodobljeni industrijski strategiji EU je predlaganih 14 industrijskih ekosistemov, da bi se upoštevale nove okoliščine po krizi zaradi COVID-19, namenjena pa je spodbujanju preobrazbe v bolj trajnostno, digitalno, odpornejše in svetovno konkurenčnejše gospodarstvo, COM(2021) 350 final.

⁶ Glej Evropski ekonomsko-socialni odbor, *Recent evolutions of the Social Economy in the European Union*, avtorja Monzon, J. L., in Chaves, R., 2017, str. 69.

Socialno gospodarstvo dopolnjuje ukrepe držav članic za stroškovno učinkovito zagotavljanje kakovostnih socialnih storitev. Dopolnjuje tudi njihova prizadevanja za vključitev mladih in prikrajšanih skupin (npr. invalidov, starejših, dolgotrajno brezposelnih, oseb z migrantskim ozadjem, pripadnikov rasnih ali etničnih manjšin (zlasti Romov), staršev samohranilcev) na trg dela in v širšo družbo⁷. Socialno gospodarstvo na primer invalidom pomaga graditi mostove do zaposlitve na odprtem trgu dela in zagotavlja storitve, ki so bistvene za podporo njihovem samostojnemu življenju. Poleg tega socialno gospodarstvo pomaga izboljšati enakost spolov. Po eni strani ima veliko žensk dostop do trga dela prek delovnih mest, ki jih ustvari socialno gospodarstvo, po drugi strani pa socialne storitve in storitve oskrbe, ki jih zagotavlja socialno gospodarstvo, ženskam omogočajo dostop do širšega trga dela.

Podobno socialno gospodarstvo prispeva tudi k **izvajanju ciljev trajnostnega razvoja⁸ na ravni EU in svetovni ravni**. Po vsem svetu namreč dejavno zmanjšuje revščino, saj spodbuja prehod na trajnostna mesta in skupnosti, odgovorno porabo in proizvodnjo ter trajnostno financiranje. Tako so kooperativne in neprofitne organizacije ključni steber socialne in ekonomske odpornosti Evrope⁹.

Socialno gospodarstvo ima potencial, da po COVID-19 preoblikuje gospodarstvo z vključujočimi in trajnostnimi gospodarskimi modeli, ki vodijo k pravičnejši ekološki, gospodarski in družbeni preobrazbi.

Mehanizem za okrevanje in odpornost državam članicam zagotavlja pomembne priložnosti za izvedbo reform in naložb v okviru socialnega in vključujočega podjetništva. Poleg tega so nekatere države članice socialno gospodarstvo in vključujoče podjetništvo izrazile kot prednostni nalogi v svojih nacionalnih načrtih za okrevanje in odpornost. Komisija bo države članice spremljala in podpirala pri izvajanju njihovih načrtov.

Socialno gospodarstvo ima ključno vlogo pri prehodu na lepše, bolj trajnostne in bolj vključujoče življenjske prostore in sloge, kot se spodbujajo z **novim evropskim Bauhausom¹⁰**, ki združuje nove naddisciplinarne pristope in rešitve, usklajene s potrebami in pričakovanji lokalnih skupnosti.

Vendar je nekaj tega potenciala še vedno premalo izkoriščenega. Socialno gospodarstvo je za preveč ljudi še vedno neznanka¹¹. Številni potrošniki želijo kupovati odgovorneje¹² v smislu virov blaga in storitev, ki jih kupujejo, vendar ni nujno, da vedo, kako to storiti. Potrpežljivi, dolgoročni naložbeni kapital subjektom socialnega gospodarstva ni vedno takoj na voljo. Javni organi ne izkoriščajo vseh obstoječih

⁷ Na pomembnost socialnega gospodarstva je opozorjeno tudi v akcijskem načrtu Komisije za integracijo in vključevanje za obdobje 2021–2027, COM(2020) 758 final.

⁸ <https://sdgs.un.org/goals>.

⁹ COM(2020) 493 final.

¹⁰ COM(2021) 573 final.

¹¹ Koncept socialnega gospodarstva je v najmanj desetih državah EU slabo priznan ali sploh ni priznan. Glej Evropski ekonomsko-socialni odbor, Recent evolutions of the Social Economy in the European Union, avtorja Monzon, J. L., in Chaves, R., 2017, str. 35.

¹² Na primer [raziskava Eurobarometra](#) iz marca 2020 je pokazala splošno razširjeno mnenje, da je eden najučinkovitejših načinov za rešitev okoljskih problemov „sprememba načina potrošnje“ in „sprememba načina proizvodnje in trgovine“.

možnosti za lažji dostop socialnih podjetij do javnega naročanja ali financiranja, niti prožnosti, ki jo zagotavljajo sedanja pravila EU o državni pomoči. Ker subjekti socialnega gospodarstva niso dovolj razumljeni in priznani, se srečujejo s težavami pri razvoju in širitvi svojih dejavnosti, to pa jih ovira pri zagotavljanju še večjega učinka na gospodarstvo in družbo. Za svojo rast in uspeh potrebujejo večjo in boljšo podporo.

Da bi se čim bolj izkoristil potencial socialnega gospodarstva na enotnem trgu, je treba ukreniti več za pomnožitev uspešnih izkušenj po državah članicah in po možnosti pomoč socialnim podjetjem, da iz lokalnih podjetij zrastejo v evropska podjetja, med drugim z uporabo digitalnih orodij.

Namen tega akcijskega načrta je povečati socialne inovacije, podpreti razvoj socialnega gospodarstva ter okrepiti njegovo družbeno in gospodarsko preobrazbeno moč. V njem je predlagana vrsta ukrepov za obdobje 2021–2030. Temelji na pobudi za socialno podjetništvo¹³ ter pobudi za zagon in razširitev podjetij¹⁴. Pripravljen je bil na podlagi odprtega in vključujočega procesa, ki je trajal dve leti¹⁵.

2. OPREDELITEV SOCIALNEGA GOSPODARSTVA

Socialno gospodarstvo obsega najrazličnejše subjekte z različnimi poslovnimi in organizacijskimi modeli. Ti delujejo v raznovrstnih gospodarskih sektorjih: sektorjih kmetijstva, gozdarstva in ribištva, gradbeništva, ponovne uporabe in popravil, ravnanja z odpadki, trgovine na debelo in na drobno, energetike in podnebja, informacijskih in komunikacijskih storitev, finančnih in zavarovalniških dejavnosti, poslovanja z nepremičninami, strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti, dejavnosti izobraževanja, zdravstva in socialnega varstva, umetnosti, kulture in medijev.

V okviru tega akcijskega načrta in z njim povezanih pobud EU socialno gospodarstvo zajema subjekte, ki so jim skupni naslednja glavna splošna načela in značilnosti: dajanje prednosti ljudem in socialnemu in/ali okoljskemu namenu pred dobičkom, ponovno vlaganje večine dobička in presežkov v izvajanje dejavnosti v interesu članov/uporabnikov („skupni interes“) ali širše družbe („splošni interes“) ter demokratično in/ali participativno upravljanje.

Tradicionalno se **pojem socialnega gospodarstva** nanaša na štiri glavne vrste subjektov, ki zagotavljajo blago in storitve svojim članom ali širši družbi: zadruge, družbe za vzajemno zavarovanje, združenja (vključno z dobrodelnimi organizacijami) in fundacije. To so zasebni subjekti, ki so neodvisni od javnih organov in imajo posebne pravnoorganizacijske oblike.

Socialna podjetja¹⁶ se zdaj na splošno štejejo za del socialnega gospodarstva. Socialna podjetja delujejo tako, da zagotavljajo blago in storitve za trg na podjetniški in pogosto inovativen način, pri čemer so razlog za opravljanje njihovih poslovnih dejavnosti

¹³ COM(2011) 682 final.

¹⁴ COM(2016) 733 final.

¹⁵ SWD(2021) 373.

¹⁶ Od pobude za socialno podjetništvo se pojem „socialno podjetje“ uporablja v več pravnih besedilih EU za namene financiranja. Glej opredelitve v Uredbi (EU) št. 1296/2013 o Programu Evropske unije za zaposlovanje in socialne inovacije; Uredbi (EU) št. 346/2013 o evropskih skladih za socialno podjetništvo; Uredbi (EU) 2021/1057 o vzpostavitvi Evropskega socialnega sklada plus.

socialni in/ali okoljski cilji. Dobiček se načeloma ponovno vloži v uresničevanje njihovega socialnega cilja. Tudi njihova organizacijska struktura in lastništvo odražata demokratična ali participativna načela oziroma sta usmerjena v socialni napredek¹⁷. Socialna podjetja imajo zelo različne pravnoorganizacijske oblike, kar je odvisno od nacionalnega okvira.

Nekateri deležniki, države in mednarodne organizacije za subjekte socialnega gospodarstva uporabljajo tudi pojme, kot so „podjetja socialne ekonomije“, podjetja socialnega in solidarnostnega gospodarstva“ ter „tretji sektor“¹⁸. Pogosta vrsta socialnih podjetij po Evropi so socialna podjetja za vključevanje oseb na trg dela. Specializirana so za zagotavljanje zaposlitvenih možnosti prikrajšanim osebam.

Večina ukrepov, predlaganih v tem akcijskem načrtu, zadeva vse subjekte socialnega gospodarstva, nekateri pa so morda specifični za eno ali drugo kategorijo.

3. OBLIKOVANJE PRAVEGA OKVIRA ZA USPEŠNO SOCIALNO GOSPODARSTVO

3.1. Razvoj okvirov politike in pravnih okvirov

Dokazano je, da je za uspeh socialnega gospodarstva pomembno, da se izboljša „omogočitevno okolje“. Kot potrjujejo raziskave¹⁹ in deležniki²⁰, so okviri politike in pravni okviri bistven del tega okolja, vendar njihovo prilagajanje potrebam socialnega gospodarstva ni enostavna naloga.

Medsektorska narava socialnega gospodarstva in dejstvo, da zajema različne vrste subjektov, sta pomembna izziva za javne organe, zaradi katerih je težko razviti učinkovit pristop. Enotne in jasne vstopne točke so v javnih upravah redkost. Subjekti socialnega gospodarstva pogosto menijo, da je izbira pravnoorganizacijske oblike med različnimi možnostmi, ki niso popolnoma prilagojene njihovim potrebam, zapletena.

Razvoj usklajenih okvirov za socialno gospodarstvo pomeni, da je treba upoštevati njihovo specifično naravo in potrebe glede na številne horizontalne in sektorske politike ter določbe, kot so tiste v zvezi z obdavčitvijo, javnim naročanjem, konkurenco, socialnim področjem in trgom dela, izobraževanjem, znanji in spretnostmi ter usposabljanjem, zdravstvenimi storitvami in storitvami oskrbe, podporo malim in srednjim podjetjem (MSP), krožnim gospodarstvom itd.

Pomembna politika za socialno gospodarstvo je na primer **obdavčitev**. Le malo držav je za socialna podjetja razvilo poseben in dosleden okvir obdavčitve. Številne zagotavljajo spodbude, ki segajo od oprostitev davka od dohodkov pravnih oseb za zadržane dobičke do oprostitve plačila DDV ali znižanja stopenj, zmanjšanja stroškov socialnega

¹⁷ COM(2011) 682 final.

¹⁸ Na primer Mednarodna organizacija dela.

¹⁹ Npr. Jenkins, Hamish, Ilcheong Yi, Samuel Bruelisauer in Kamen Chaddha, *Guidelines for Local Governments on Policies for Social and Solidarity Economy*, UNRISD, Ženeva, 2021, sodelovanje med EU in OECD na področju socialnega podjetništva (npr. [orodje politike za boljše podjetništvo \(Better Entrepreneurship\)](#)), poročila o politiki in poglobljeni pregledi politike za države članice), in Evropska komisija, *Social enterprises and their ecosystems in Europe - Comparative synthesis report*, avtorji Borzaga, C., Galera, G., Franchini, B., Chiomento, S., Nogales, R., in Carini, C., Luxembourg, 2020.

²⁰ SWD(2021) 373.

zavarovanja ali njihovega kritja s subvencijami ali znižanja davkov za zasebne in institucionalne donatorje²¹. Vendar je lahko dostop do teh spodbud zapleten, različni ukrepi pa niso vedno ustrezno usklajeni.

Tudi sektorske javne politike so pomembne za subjekte socialnega gospodarstva, saj so ti pomembni partnerji za javne organe pri zagotavljanju **socialnih in zdravstvenih storitev ter storitev oskrbe**. Glede na staranje prebivalstva se skrbstvena ekonomija širi, s tem pa se zagotavljajo nove zaposlitvene priložnosti. Vendar se delavci, ki zagotavljajo storitve v teh sektorjih (s prevladujočo žensko delovno silo) srečujejo s številnimi izzivi v smislu nizkih plač in negotovih delovnih pogojev. Nova evropska strategija za oskrbo, napovedana za leto 2022, bo med drugim priložnost za spodbujanje skrbstvene ekonomije, s čimer se bo povečala prepoznavnost velike dodane vrednosti skrbstvene ekonomije v tem sektorju, tudi za izboljšanje delovnih pogojev.

Pri razvoju ustreznih okvirov politike in pravnih okvirov **morajo javni organi upoštevati raznovrstnost pravnoorganizacijskih oblik, ki jih zajema socialno gospodarstvo**. Čeprav imajo zadruga, družbe za vzajemno zavarovanje, fundacije, združenja in socialna podjetja veliko skupnega, pa imajo kljub temu tudi različne cilje in načine delovanja ter se srečujejo s specifičnimi ovirami.

Znotraj socialnega gospodarstva so **zadruga** uveljavljena oblika poslovnega modela socialnega gospodarstva. Upravljajo jih proizvajalci, uporabniki ali delavci, vodijo pa se v skladu s pravilom „en član, en glas“²². Izkazale so se za vsestranske v daljšem časovnem obdobju in med sektorji, saj zagotavljajo inovativne rešitve za družbene izzive. Kljub temu pa zadruga poročajo, da zaradi svoje lastniške strukture težje izkoristijo naložbe v lastniški kapital. Specifična finančna in nefinančna podpora ima lahko ključno vlogo, kadar se zadruga ustanovijo v okviru odkupov s strani delavcev²³, da bi se ohranila delovna mesta in nadaljevala donosna gospodarska dejavnost.

Po poročanju **družb za vzajemno zavarovanje** se z obstoječimi pravili ne upošteva dovolj njihova nepridobitna narava. Zato **bo Komisija nacionalne organe ozaveščala o posebnostih vzajemnega modela** in o možnostih za zmanjšanje upravnega bremena²⁴.

Fundacije in združenja v socialnem gospodarstvu pojasnjujejo, da se srečujejo s težavami pri uživanju vseh koristi enotnega trga. **Združenja** se na primer spoprijemajo z omejitvami pri čezmejnem poslovanju. To vprašanje se obravnava v osnutku poročila Evropskega parlamenta s priporočili Komisiji o statutu za evropska čezmejna združenja

²¹ Evropska komisija, *Social enterprises and their ecosystems in Europe - Comparative synthesis report*, avtorji Borzaga, C., Galera, G., Franchini, B., Chiomento, S., Nogales, R., in Carini, C., Luxembourg, 2020, str. 177.

²² Pravnoorganizacijska oblika za evropsko zadruga je bila v EU ustvarjena leta 2003 (Uredba (ES) št. 1435/2003). Z njo se ustvarja oblika evropske zadruga za pomoč zadrugam, ki opravljajo dejavnosti v več kot eni državi EU. Zagotavlja tudi pravno podlago za druga podjetja, ki se želijo povezati. To uredbo dopolnjuje Direktiva Sveta 2003/72/ES o dopolnitvi statuta evropske zadruga glede udeležbe delavcev.

²³ Odkupi s strani delavcev so lahko učinkovit način za izhod podjetja iz krize in težav zaradi generacijskega prenosa poslovanja.

²⁴ Komisija bo na primer pojasnila, kako se lahko zmanjša upravno breme za vzajemne zavarovatelje na podlagi okrepljenega okvira o sorazmernosti, predlaganega v pregledu direktive Solventnost II, COM(2021) 581 final.

in neprofitne organizacije, ki naj bi bil kmalu sprejet²⁵. Za boljše razumevanje težav, s katerimi se srečujejo združenja, **bo Komisija začela študijo, ki bo zagotovila primerjalno analizo pravnih sistemov in okolij za združenja v EU.**

Podobno tudi **fundacije** poročajo, da se srečujejo s težavami pri davčni obravnavi čezmejnih donacij družbeno koristnim organizacijam²⁶ v drugih državah članicah. V skladu z načelom iz Pogodbe, ki se nanaša na prosti pretok kapitala in prepoved diskriminacije²⁷, ter ustreznimi sodbami Sodišča Evropske unije²⁸ morajo donatorji za vsak primer posebej izdelati analizo primerljivosti²⁹, da bi bili za svoje čezmejne donacije upravičeni do ugodnih davčnih pravil. Vendar se v praksi s postopki, ki jih uporabljajo države članice, povečujejo stroški usklajevanja in upravni stroški ter ustvarja negotovost za človekoljubne organizacije in donatorje. Evropska komisija lahko začne postopke za ugotavljanje kršitev v primerih, ko so ovire za čezmejne dejavnosti posledica neprenosa, kršitve ali nepravilnega izvajanja prava EU.

Od leta 2011 je več držav članic v zvezi s socialnimi podjetji in/ali socialnim gospodarstvom vzpostavilo ciljno usmerjene **pravne okvire in okvire politike**³⁰. Poleg tega, da prispevajo k njihovem priznavanju, je to v nekaterih primerih povzročilo še drug pozitiven razvoj, kot sta ustanovitev posebnih ministrskih oddelkov ter okrepljen dialog med deležniki in javnimi organi. **V nekaterih državah so se razvili sistemi označevanja ali certificiranja**, ki lahko koristijo subjektom socialnega gospodarstva in jim olajšajo dostop do posebnih politik ter omogočijo posebno obravnavo³¹. Uspešne reforme bi lahko bile navdih za druge države članice.

Komisija je razvila več orodij in virov za podporo državam članicam in vzajemnemu učenju oblikovalcev politik. Skupaj z Organizacijo za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) pripravlja smernice za ustrezne pravne okvire za socialna podjetja, ki bodo objavljene leta 2022. Komisija je nedavno objavila tudi vodnik in zbirko dobrih praks o družbeno odgovornem javnem naročanju³². Vse to gradivo in izkušnje lahko državam

²⁵ Poročilo na podlagi člena 225 PDEU (zakonodajna pobuda), sklic 2020/2026(INL), Odbor za pravne zadeve – Poročilo poročevalca Lagodinskega.

²⁶ Družbeno koristne organizacije so subjekti s statusom, ki jim omogoča, da od posameznikov in družb prejema darila, ki so predmet davčnih spodbud, ali da prejmejo davčno olajšavo neposredno v zvezi s svojimi dejavnostmi. Da subjekt dobi tak status, mora izpolnjevati več zahtev, ki jih je mogoče razdeliti na tri splošne kategorije: zahteve v zvezi z nepridobitnostjo, zahteve v zvezi s plemenitim namenom in zahteve v zvezi z javno koristjo (tj. da koristijo velikemu in dovolj vključujočemu delu javnosti). Glej OECD, *Taxation and Philanthropy*, OECD Tax Policy Studies, št. 27, Pariz, 2020.

²⁷ Potrjeno v naslednjih sodbah Sodišča Evropske unije: sodba z dne 14. septembra 2006, Centro di Musicologia Walter Stauffer, C-386/04; sodba z dne 27. januarja 2009, Persche, C-318/07; sodba z dne 10. februarja 2011, Missionswerk, C-25/10.

²⁸ Sodba z dne 14. septembra 2006, Centro di Musicologia Walter Stauffer, C-386/04; sodba z dne 27. januarja 2009, Persche, C-318/07; sodba z dne 10. februarja 2011, Missionswerk, C-25/10.

²⁹ Postopek, s katerim nacionalni davčni organi obravnavajo priznanje enakovrednosti družbeno koristne organizacije s sedežem v drugih državah članicah EU.

³⁰ Glej Evropska komisija, *Social enterprises and their ecosystems in Europe - Comparative synthesis report*, avtorji Borzaga, C., Galera, G., Franchini, B., Chiomento, S., Nogales, R., in Carini, C., Luxembourg, 2020.

³¹ Na primer francosko „solidarno družbeno koristno podjetje“ (ESUS) ter status „socialnega podjetja“, ki so ga uvedle Bolgarija, Italija, Romunija in Slovaška.

³² https://ec.europa.eu/info/policies/public-procurement/tools-public-buyers/social-procurement_sl.

članicam pomagajo izboljšati njihove nacionalne in regionalne okvire. Države članice lahko prilagojeno strokovno znanje pridobijo tudi z Instrumentom za tehnično podporo.

Komisija bo spodbujala vzajemno učenje ter zagotovila smernice in podporo državam članicam, tako da bo:

- od leta 2022 **organizirala spletnarje in delavnice za javne uslužbence na podlagi evidentiranja, zbiranja in izmenjave dobrih praks** v zvezi z različnimi področji politike, kot so državna pomoč, obdavčitev, socialne naložbe, prenosi podjetij na zaposlene, sistemi označevanja in certificiranja, merjenje socialnega učinka;
- **objavila smernice o ustreznih okvirih obdavčitve za subjekte socialnega gospodarstva** na podlagi razpoložljive analize in prispevkov organov držav članic in deležnikov na področju socialnega gospodarstva;
- **objavila smernice, s katerimi bo pojasnila obstoječa pravila za davčno obravnavo čezmejnih družbeno koristnih donacij**, ki vplivajo na fundacije in združenja, in izvajanje načela prepovedi diskriminacije v državah članicah;
- **začela študijo o nacionalnih sistemih označevanja/certificiranja v socialnem gospodarstvu**, pri čemer bo evidentirala obstoječe sisteme v državah članicah, pa tudi opredelila dobre prakse ter skupne značilnosti in merila. Prav tako bo poskušala zagotoviti skupni pristop in smernice za države članice ter preučila možnost prostovoljnega vzajemnega priznavanja.

Da bi Komisija med izvajanjem teh ukrepov zagotovila skupni pristop k socialnemu gospodarstvu in olajšala njegov enakomeren razvoj v državah članicah in regijah EU, bo predlagala **priporočilo Sveta za razvoj okvirnih pogojev socialnega gospodarstva v letu 2023**. S tem bo:

- oblikovalce politik pozvala, da okvire politik in pravne okvire bolje prilagodijo potrebam subjektov socialnega gospodarstva,
- zagotovila priporočila v zvezi s posebnimi politikami, kot so politika zaposlovanja, državna pomoč, javno naročanje, obdavčitev, raziskave, izobraževanje, znanja in spretnosti ter usposabljanje, storitve oskrbe in socialne storitve, zagotavljanje finančne in nefinančne podpore, prilagojene vsem fazam življenjskega cikla podjetja, in statistika,
- poudarila, kako lahko institucionalne ureditve in vključevanje deležnikov olajšajo delo subjektov socialnega gospodarstva.

3.2. Socialno gospodarstvo in državna pomoč

Javna finančna podpora ima pomembno vlogo pri omogočanju ustanavljanja in razvoja akterjev socialnega gospodarstva. Namen nadzora nad državno pomočjo je ohraniti ravnovesje med to podporo in pošteno konkurenco. Deležnike na področju socialnega gospodarstva čaka več izzivov in priložnosti.

Ena od težav je, da javni organi in prejemniki obstoječih možnosti državne pomoči pogosto ne izkoristijo v celoti. Po poročanju deležnikov javni organi pogosto po nepotrebnem omejijo znesek pomoči, ki jo namenijo socialnim podjetjem, na splošni prag *de minimis* (200 000 EUR v obdobju treh let) in ne upoštevajo drugih možnosti, ki

bi bile skladne s pravili o državni pomoči, kot so regionalna pomoč, pomoč za financiranje tveganja ali pomoč za zaposlovanje prikrajšanih delavcev, pri katerih so največji zneski pomoči načeloma večji.

Poleg tega obstoječa pravila EU v zvezi s **storitvami splošnega gospodarskega pomena**³³ odpirajo veliko možnosti za državno pomoč. Subjekti imajo lahko koristi od te prožnosti le, če so pooblaščen za opravljanje posebne naloge, tj. storitve splošnega gospodarskega pomena. Vendar javni organi te možnosti ne izkoristijo vedno v celoti, na primer v zvezi z dejavnostmi socialnih podjetij, osredotočenimi na zagotavljanje delovnih mest za ranljive osebe. Komisija bo zato olajšala dostop do ustreznih smernic o državni pomoči ter to temo obravnavala na spletnarjih in delavnicah, ki jih bo organizirala (glej del 3.1).

Druga težava je, da po poročanju deležnikov na področju socialnega gospodarstva obseg obstoječe državne pomoči, ki jim je na voljo, ni vedno ustrezen, zlasti v zvezi s pomočjo za dostop do finančnih sredstev in subvencijami za zaposlovanje prikrajšanih delavcev, ki jih ureja **uredba o splošnih skupinskih izjemah**³⁴. Dejansko obstajajo dokazi, da imajo socialna podjetja na splošno večje težave pri dostopu do finančnih sredstev kot standardna podjetja (glej oddelek 4.2).

Komisija bo pri reviziji uredbe o splošnih skupinskih izjemah, ki bo glede na prenehanje njene veljavnosti potekala konec leta 2023, preučila, ali razpoložljivi dokazi upravičujejo rahljanje pravil v zvezi s pomočjo za dostop socialnih podjetij do finančnih sredstev in v zvezi s pomočjo za zaposlovanje prikrajšanih ali resno prikrajšanih delavcev.

Komisija poziva države članice, da bolje izkoristijo polje proste presoje, ki ga imajo pri opredelitvi storitev splošnega gospodarskega pomena, če je primerno, da bi lahko bile zajete upravičene dejavnosti, ki jih opravljajo socialna podjetja. Poleg tega bi morale države članice še naprej vlagati v usposabljanje in krepitev zmogljivosti svojih uprav, da bi se povečala njihova raven znanja o pravilih o državni pomoči.

3.3. Boljši dostop do trgov: družbeno odgovorno javno naročanje

Dobava blaga in storitev javnim organom in običajnim podjetjem ter sodelovanje z njimi sta ključnega pomena za razvoj socialnega gospodarstva. Ustvarjata prihodke, podjetjem pa omogočata, da postanejo finančno samozadostna. Ker **javno naročanje predstavlja 14 % evropskega BDP**³⁵, je splošno priznano kot ključno orodje politike, ki podpira razvoj socialnega gospodarstva in socialnih podjetij.³⁶

S prenovi pravil EU o javnem naročanju iz leta 2014³⁷ so bile za javne organe na vseh ravneh ustvarjene številne priložnosti za uporabo javnega naročanja pri

³³ Zlasti Sklep Komisije 2012/21/EU z dne 20. decembra 2011 o uporabi člena 106(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije za državno pomoč v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljenega nekaterim podjetjem, pooblaščenim za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena.

³⁴ Uredba Komisije (EU) št. 651/2014 z dne 17. junija 2014 o razglasitvi nekaterih vrst pomoči za združljive z notranjim trgov pri uporabi členov 107 in 108 Pogodbe.

³⁵ Glej COM(2017) 572 final, str. 3.

³⁶ Varga, E., *How Public Procurement Can Spur the Social Economy*, Stanford Social Innovation Review, 2021.

³⁷ Direktiva 2014/24/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o javnem naročanju in razveljavitvi Direktive 2004/18/ES.

doseganju različnih ciljev politike, vključno s spodbujanjem varstva okolja in uresničevanjem socialnih ciljev. Na primer v pravilih je izrecno navedeno, da socialni vidiki spadajo med dejavnike, ki jih je mogoče vključiti med merila za oddajo na podlagi merila „ekonomsko najugodnejše ponudbe“. Od takrat je Komisija sprejela več pobud za ozaveščanje o dodani vrednosti zelenega in družbeno odgovornega javnega naročanja, za zagotavljanje smernic in za razširjanje dobrih praks. Nedavno je na primer objavila revidiran priročnik z naslovom „Kupujte družbeno odgovorno“³⁸ s praktičnimi napotki in primeri.

V zadnjih letih so nekateri lokalni in regionalni organi in mesta prepoznali moč strateškega javnega naročanja za spoprijemanje z družbenimi izzivi oziroma izpolnjevanje družbenih potreb in spodbujanje sistemskih sprememb. **Vendar je večina javnih naročil še vedno oddanih le na podlagi merila cene**, družbeno odgovorno javno naročanje pa je še vedno veliko manj poznano in razvito kot zeleno javno naročanje. Komisija bo okrepila svoja prizadevanja, da bi poudarila konkretne koristi in načine uporabe postopkov javnega naročanja in podeljevanja koncesij za doseganje ciljev politike zaposlovanja in socialne politike, boljših delovnih pogojev ter zagotavljanje visokokakovostnih socialnih storitev.

Hkrati je pomembno, da se okrepi zmogljivost subjektov socialnega gospodarstva za oddajo ponudb za javna naročila ter da se akterjem socialnega gospodarstva olajša dostop do zasebnih naročil. Sodelovanje z običajnimi podjetji subjektom socialnega gospodarstva pomaga pri razvoju in rasti, tako sodelovanje pa se je okrepilo. Vendar obstajajo možnosti za bolj sistematično vključevanje v vrednostne verige običajnih podjetij in sklepanje partnerstev z njimi za oddajo skupnih ponudb za javna naročila, med drugim z novimi pilotnimi projekti v okviru programa za enotni trg.

Komisija bo:

- **okrepila svoja prizadevanja za ozaveščanje, spodbujanje izmenjave dobrih praks in usposabljanje uslužbencev na področju javnega naročanja in subjektov socialnega gospodarstva** o tem, kako uporabljati postopke javnega naročanja in podeljevanja koncesij za doseganje ciljev socialne politike. V ta namen bodo organizirane delavnice v državah članicah;
- **leta 2022 v okviru programa za enotni trg začela novo pobudo, s katero se bo podprla vzpostavitev lokalnih in regionalnih partnerstev** med subjekti socialnega gospodarstva in običajnimi podjetji, da bi se na medpodjetniškem trgu omogočilo „družbeno odgovorno kupovanje“;
- **okrepila uporabo socialnih klavzul v lastnih postopkih za oddajo javnih naročil**, kadar bo to mogoče.

Poleg tega bo Komisija izdala poročilo za krepitev uporabe družbeno odgovornega javnega naročanja v državah članicah.

Komisija poziva države članice in druge pristojne javne organe, da v sodelovanju z deležniki na področju socialnega gospodarstva spodbujajo in spremljajo uporabo družbeno odgovornega javnega naročanja na svojem ozemlju.

³⁸ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/45767?locale=sl>.

3.4. Spodbujanje socialnega gospodarstva na regionalni in lokalni ravni

Poslovni modeli socialnega gospodarstva prinašajo vrednost lokalnim gospodarstvom in družbam, saj spodbujajo njihovo vključenost, odpornost in trajnostnost. Imajo močne lokalne korenine, njihov namen pa je predvsem koristiti skupnosti, v kateri imajo sedež, tako da lokalno ohranjajo prebivalstvo, gospodarske dejavnosti in prihodke. Tako prispevajo k spodbujanju lokalnega gospodarskega razvoja v sektorjih, ki so še zlasti pomembni za regije, na primer na podeželskih območjih v zvezi s kmetijstvom in proizvodnjo ekološke hrane ali na področju modrega gospodarstva. Spodbujajo kratke vrednostne verige, s čimer olajšujejo lokalno proizvodnjo in potrošnjo, ter podpirajo podnebne ukrepe in krožno gospodarstvo. Prispevajo tudi k zagotavljanju socialnih storitev, ki so na podeželskih in bolj oddaljenih območjih pogosto omejene.

Kakor je bilo napovedano v **dolgoročni viziji za podeželska območja EU**³⁹, bo Komisija izvedla vrsto ukrepov, ki bodo podjetnikom in malim podjetjem omogočili selitev na podeželska območja in prispevali k njihovem prilagajanju spreminjajočemu se gospodarskemu okolju, pa tudi zagotovili priložnosti za inovativne poslovne prakse, sodelovanje in povezovanje v grozde ter razvoj novih sektorjev gospodarstva. Poseben poudarek bo na kratkih dobavnih verigah agroživilskih proizvodov, ki bodo proizvajalce neposredno povezovale s potrošniki, dopolnjevali pa jih bodo ukrepi, ki razvijajo zaposlitvene in učne priložnosti za mlade in trajnostni razvoj biogospodarstva.

Številni evropski regionalni in lokalni organi so pristojni za razvoj strategij in instrumentov za podporo razvoju lokalnih in regionalnih ekosistemov socialnega gospodarstva. Ta potencial bi se lahko bolje izkoristil⁴⁰.

Izmenjave in sodelovanje med regionalnimi in lokalnimi organi so učinkovit način za krepitev vzajemnega učenja o socialnem gospodarstvu. To še zlasti velja za čezmejno sodelovanje. **V okviru Evropskega socialnega sklada plus (ESS+), Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) in Sklada za pravični prehod (SPP) je na voljo podpora** za pomoč lokalnim in regionalnim organom pri krepitvi sodelovanja z akterji socialnega gospodarstva, tudi v okviru strategij pametne specializacije. **Platforma za pravični prehod** zagotavlja platformo za dejavno izmenjavo za vse deležnike v regijah, na katere podnebni prehod še posebno vpliva, vključno z akterji socialnega gospodarstva⁴¹. Poleg tega Komisija **podpira vzajemno učenje, sodelovanje in izgradnjo skupnosti med regijami in lokalnimi organi**. Na primer **pobuda o evropskih regijah socialnega gospodarstva in misije socialnega gospodarstva**⁴² so povečale prepoznavnost socialnega gospodarstva na lokalni ravni in finančno podprle organizacijo srečanj za vzajemno učenje z lokalnimi organi in deležniki socialnega gospodarstva. To delo nadalje podpirajo lokalne pobude, kot je Konvencija županov EU.

Komisija bo še naprej razvijala te pobude, pri čemer bo podprla nadsionalno sodelovanje s poudarkom na omogočanju pravičnega zelenega in digitalnega prehoda (glej oddelek 4.3). **Spodbujala bo tudi uporabo programa Interreg Europe in**

³⁹ COM(2021) 345 final.

⁴⁰ OECD, *Regional Strategies for the Social Economy: Examples from France, Spain, Sweden and Poland*, Pariz, 2020.

⁴¹ Glej https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal/just-transition-mechanism/just-transition-platform_sl.

⁴² Glej https://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy-eu_en.

partnerstvo pametne specializacije za socialno gospodarstvo⁴³, da bi spodbudila čezmejno in medregionalno izmenjavo.

Komisija bo:

- **podprla države članice in deležnike pri spodbujanju socialnega gospodarstva in socialnih inovacij na podeželskih območjih v okviru prihodnje mreže EU za skupno kmetijsko politiko ter nadaljnjem vključevanju grozdov socialnih in ekoloških inovacij**⁴⁴ v evropsko politiko industrijskih grozdov, da bi se zagotovile smernice, podprle raziskave in krepitev novih zmogljivosti ter izmenjale dobre prakse in zagotovilo čezmejno mreženje;
- razširila **mrežo evropskih regij socialnega gospodarstva** za krepitev novih regionalnih in lokalnih partnerstev, zlasti za spodbujanje digitalnega in zelenega prehoda na ozemljih;
- **izboljšala mreženje med podeželskimi podjetji** v okviru evropske podjetniške mreže, pa tudi v okviru razpisov za medregionalno sodelovanje v okviru evropskih misij socialnega gospodarstva. Dolgoročna vizija za podeželska območja bo posebno pozornost namenila podjetništvu in socialnemu gospodarstvu na podeželskih območjih.

Komisija poziva države članice, da vzpostavijo lokalne kontaktne točke za socialno gospodarstvo, ki bodo imele vlogo ambasadorjev socialnega gospodarstva, zagotavljale medsebojno podporo, olajšale dostop do finančnih sredstev EU in nacionalnih finančnih sredstev ter se bodo povezovale z organi, ki upravljajo evropska sredstva.

3.5. Spodbujanje socialnega gospodarstva na mednarodni ravni

Podnebne spremembe in propadanje okolja, demografske spremembe ter ekonomske in socialne neenakosti so svetovni izzivi. EU in tretje države imajo skupne cilje, vključene v agendo za trajnostni razvoj do leta 2030. Socialno gospodarstvo lahko pomaga pri doseganju teh ciljev V EU in zunaj nje. Zato so lahko **ukrepi, napovedani v drugih oddelkih tega načrta, navdih za podporo socialnemu gospodarstvu v državah nečlanicah EU**.

Stopnja razvoja socialnega gospodarstva se med tretjimi državami precej razlikuje. Nekatere imajo na določenih področjih socialnega gospodarstva že dolgo tradicijo. V drugih so ekosistemi socialnih inovacij ali socialnih podjetij v razcvetu, v številnih pa se modeli socialnega gospodarstva šele začenjajo pojavljati. Deležniki imajo lahko koristi od izmenjave izkušenj in dobrih praks, kar lahko pomaga pospešiti reforme.

V zadnjem desetletju **je politika mednarodnega sodelovanja EU podprla razvoj socialnega gospodarstva**. S partnerstvom med EU in mednarodnim združenjem zadrug⁴⁵

⁴³ Glej <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/social-economy>.

⁴⁴ Grozdi socialnih in ekoloških inovacij združujejo subjekte socialnega gospodarstva, lokalne organe ter izobraževalne in raziskovalne ustanove v strukturi ali projektu, ki ga upravljajo skupaj. Sodelujejo na določenem geografskem območju, da bi se izboljšala lokalna gospodarska, socialna in okoljska blaginja. Njihova področja delovanja so raznolika in segajo od krožnega gospodarstva do zaposlovanja in vključevanja na trg dela, trajnostnega kmetijstva ali podjetniških inkubatorjev in podpore socialnemu podjetništvu. Glej https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/cluster_en.

⁴⁵ <https://www.coops4dev.coop/en>.

so se na primer izboljšale prepoznavnost zadrug po vsem svetu in raziskave o njih, prav tako sta se olajšala krepitev zmogljivosti in mreženje. Komisija je financirala tudi več regionalnih programov za krepitev zmogljivosti, ki podpirajo in krepijo ekosisteme socialnega gospodarstva in socialnega podjetništva⁴⁶.

Obstajajo tudi možnosti za **krepitev dialoga in sodelovanja na področju socialnega gospodarstva s ključnimi mednarodnimi partnerji**, kot so OECD, projektna skupina Združenih narodov za socialno in solidarnostno gospodarstvo ter Mednarodna organizacija dela. Oboje bo pomagalo povečati prepoznavnost socialnega gospodarstva prek meja EU ter omogočilo boljšo izmenjavo razpoložljivih smernic in orodij politike, ki jih je razvila Evropska komisija, zlasti v sodelovanju z OECD. **Komisija bo navedene pobude nadgradila in še naprej spodbujala socialno gospodarstvo na mednarodnem prizorišču.**

Komisija bo zlasti:

- **spodbujala usmerjenost v socialno gospodarstvo in socialno podjetništvo v programih v okviru instrumenta za predpristopno pomoč in Instrumenta za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje – Globalna Evropa**, na primer s sodelovanjem z delegacijami EU in javnimi organi v državah nečlanicah EU, da bi se olajšal razvoj namenskih ukrepov za socialno gospodarstvo;
- **izboljšala dostop do finančnih sredstev za socialne podjetnike na Zahodnem Balkanu, v vzhodnem partnerstvu in južnem sosedstvu**, in sicer z uvedbo ukrepov za spodbujanje lokalnih pobud in podporo posrednikom pri razvoju finančnih produktov, prilagojenih potrebam subjektov socialnega gospodarstva.

Komisija spodbuja javne organe v državah nečlanicah EU, da izkoristijo prosto dostopne smernice in orodja politike za socialno gospodarstvo, ki jih je Evropska komisija zagotovila v sodelovanju z OECD in MOD⁴⁷.

4. USTVARJANJE PRILOŽNOSTI ZA RAZVOJ SUBJEKTOV SOCIALNEGA GOSPODARSTVA

4.1. Podpora podjetjem in krepitev zmogljivosti

Večina subjektov socialnega gospodarstva ima močno podjetniško razsežnost ter pomembno prispeva k trajnostni rasti in delovnim mestom. Sodelujejo pri izmenjavah na trgu ter ustvarjajo prihodke iz prodaje blaga in storitev. Čeprav si številni želijo ostati majhni in lokalni, pa se nekateri morda želijo širiti na druge trge v EU in zunaj nje. Zato imajo lahko koristi od podpore za razvoj podjetij, namenjene širitvi in razvoju. Vendar pa se pri obstoječih shemah podpore ne upoštevajo vedno posebne značilnosti njihovih poslovnih modelov v smislu upravljanja, razporeditve dobička, delovnih pogojev in družbenega učinka. Poleg tega imajo zaposleni, tudi tisti iz prikrašanih skupin, velike potrebe po izpopolnjevanju in preusposabljanju, tako kot v

⁴⁶ Na primer [projekt MedUP!](#) in [projekt Safir](#) v južnem Sredozemlju.

⁴⁷ Na primer poročila o politiki v zvezi s socialnogospodarskimi temami, mednarodne smernice o pravnoorganizacijskih oblikah in merjenju socialnega učinka ter politično orodje za ocenjevanje „Better Entrepreneurship“ za oblikovanje politik, glej <https://www.oecd.org/cfe/leed/social-economy/social-entrepreneurship.htm>. MOD je izdal informativni vodnik k [priporočilu MOD št. 193](#) o spodbujanju zadrug, Mednarodno konferenco dela v letu 2022 pa bo posvetil „socialnemu in solidarnostnemu gospodarstvu za prihodnost dela, usmerjeno v človeka“.

drugih delih gospodarstva. V razmerah starajoče se delovne sile in čedalje večjega bega možganov imata lahko medgeneracijski prenos znanja in podjetništvo med starejšimi pomembno vlogo.

Poslovni modeli socialnega gospodarstva lahko z učinkom prelivanja vplivajo na običajna podjetja. Vse več običajnih podjetij se približuje ciljem socialnega gospodarstva. „Trajnostne družbe“ in „podjetja s socialnim učinkom“ na primer v svoje poslanstvo vključujejo trajnostne cilje, medtem ko druga podjetja sprejemajo *ad hoc* ukrepe, da bi izboljšala preglednost in dejavneje sodelovala s skupnostmi. To in postopno vključevanje okoljskih in socialnih meril ter meril korporativnega upravljanja v upravljanje običajnih podjetij ter naložbene politike finančnih institucij in naložbenih skladov ustvarjajo nove priložnosti za sodelovanje in medsebojno bogatenje ter dostop do novih trgov. Komisija bo tudi okrepila **interakcije med subjekti socialnega gospodarstva in običajnimi podjetji** s spodbujanjem dobrih praks, na primer na področju socialnega notranjega podjetništva⁴⁸.

Glede na **prečno naravo socialnega gospodarstva** so zanje pomembne sheme, ki obravnavajo inovacije, pripravljenost za naložbe, internacionalizacijo podjetij, razvoj podeželja in krožno gospodarstvo, čeprav so pogosto namenjene MSP na splošno⁴⁹. Vendar so pomembne informacije običajno razpršene in jih je težje izkoristiti. Tudi če obstajajo namenske pobude, deležniki na področju socialnega gospodarstva z njimi pogosto niso dovolj seznanjeni ali pa se jim zdijo zapletene. Predstavniške in podjetniške mreže lahko pomagajo, vendar niso vzpostavljene v vseh državah.

Delovni dokument služb Komisije, priložen temu akcijskemu načrtu⁵⁰, vsebuje pregled ustreznih programov in financiranja EU za obdobje 2021–2027. Financiranje EU, na primer iz evropskih skladov kohezijske politike, se izvaja na nacionalni in regionalni ravni. Nadaljnji viri financiranja so na voljo na nacionalni, regionalni in lokalni ravni, pa tudi pri zasebnih akterjih. V tem okolju se zlasti mali subjekti morda težko znajdejo.

Zato bo Komisija:

- v okviru pakta za znanja in spretnosti **olajšala vzpostavitev partnerstva za znanja in spretnosti** v industrijskem ekosistemu lokalnega in socialnega gospodarstva v okviru programa znanj in spretnosti ter posodobljene evropske industrijske strategije. Od leta 2022 naprej bodo vzpostavljena namenska vozlišča za mreženje, znanje, smernice in vire za podporo podpisnicam pakta v njihovih prizadevanjih za zagotavljanje priložnosti za izpopolnjevanje in preusposabljanje delovno sposobnim osebam;
- **spodbujala širitev in se zavzemala za internacionalizacijo socialnega gospodarstva** z mobilizacijo mrež za podporo podjetjem in platform za partnerstva na evropski ravni, kot sta evropska podjetniška mreža⁵¹ in evropska platforma za sodelovanje grozdov⁵²;

⁴⁸ Glej na primer: <https://www.leagueofintrapreneurs.com/>.

⁴⁹ Večina subjektov socialnega gospodarstva je MSP.

⁵⁰ SWD(2021) 373, oddelek 5.

⁵¹ <https://een.ec.europa.eu/>.

⁵² <https://clustercollaboration.eu>.

- **leta 2023 uvedla novo enotno vstopno točko EU za socialno gospodarstvo**, da bi se zagotovila jasna vstopna točka za deležnike na področju socialnega gospodarstva, druge pomembne akterje in posameznike, ki iščejo informacije o ustreznem financiranju, politikah, mrežah/platformah in pobudah EU. Ta bo poenostavila dostop do obstoječe podpore in izboljšala ozaveščenost o ukrepih EU na tem področju. Poleg tega se bo z vstopno točko olajšal dostop do ustreznih pobud za krepitev zmogljivosti in zagotovile posebne smernice o možnostih financiranja EU (usposabljanja, delavnice, spletnarji, praktični vodniki in orodja).

Smernice o možnostih financiranja EU bodo zagotovljene tudi na svetovalnem vozlišču InvestEU, v evropski podjetniški mreži in službi za pomoč uporabnikom v zvezi s socialnimi storitvami EU. Za organe, ki upravljajo sklade kohezijske politike, so smernice na voljo prek platforme „fi-compass“⁵³, ki zagotavlja svetovalno podporo o finančnih instrumentih, ki se izvajajo v okviru sistema deljenega upravljanja.

Za širšo krepitev zmogljivosti **bo Komisija podprla razvoj predstavniških mrež socialnega gospodarstva**, zlasti v državah članicah EU, kjer ekosistema socialnih podjetij in socialnega gospodarstva še nista v celoti razvita.

Komisija poziva države članice, da spodbudijo običajne podjetniške inkubatorje, da svojo podporo razširijo na subjekte socialnega gospodarstva in tako izboljšajo možnosti za podporo pripravljenosti za poslovne naložbe. Navdih je lahko pilotni projekt Boljši inkubator⁵⁴, ki ga je začela Evropska komisija.

Povečanje privlačnosti podjetništva

Socialno podjetništvo in socialno gospodarstvo sta lahko še posebno privlačna za mlade, invalide, osebe z migrantskim ozadjem, ženske in druge premalo zastopane podjetnike. Zanimivo je, da podjetnice bolj prevladujejo v socialnem podjetništvu kot v klasičnem podjetništvu⁵⁵, kjer je le 30 % žensk⁵⁶. Ozaveščanje o teh alternativnih poslovnih modelih bi lahko izboljšalo privlačnost podjetništva na splošno in pomagalo pri vključevanju na trg dela. **Mlajše generacije** kažejo veliko zanimanje za trajnostni razvoj, zato je lahko zanje zanimivo socialno gospodarstvo. V zadnjih letih je postalo podjetniško izobraževanje v izobraževalnih sistemih bolj običajno. Vendar poslovni modeli socialnega gospodarstva, vključno z zadružnimi oblikami, še zdaleč niso standardni element vseh učnih načrtov podjetniškega izobraževanja in poslovnih tečajev.

Komisija bo:

- leta 2022 v okviru ESS+ **ustanovila novo akademijo za podjetniško politiko mladih**. Ta bo spodbujala podjetništvo mladih, med drugim za podjetnice in socialne podjetnike, pri čemer bo sodelovala z nacionalnimi oblikovalci politik in podjetniškimi mrežami za mlade;

⁵³ <https://www.fi-compass.eu/>.

⁵⁴ <https://betterincubation.eu/>.

⁵⁵ OECD, *Women's Social Entrepreneurship and Innovation*, avtor Huysentruyt, M., Pariz, 2014.

⁵⁶ <https://www.eib.org/en/publications/why-are-women-entrepreneurs-missing-out-on-funding-executive-summary>.

- **spodbujala vzajemno učenje med podjetniki socialnega gospodarstva z boljšim promoviranjem programa Erasmus za mlade podjetnike⁵⁷** med deležniki na področju socialnega gospodarstva.

Komisija bo preučila možnosti za spodbujanje sinergij med različnimi programi financiranja EU, da bi se opredelili uspešni projekti, ki bi se morda lahko razširili na socialna podjetja.

Komisija poziva visokošolske ustanove, da v celoti izkoristijo evropske instrumente, kot je pobuda Evropske univerze⁵⁸, za spodbujanje socialnega gospodarstva in podjetništva.

4.2. Izboljšanje dostopa do financiranja

Po ocenah je bilo v programskem obdobju 2014–2020 najmanj 2,5 milijarde EUR iz proračuna EU namenjenih podpori socialnemu gospodarstvu⁵⁹. Na splošno **je cilj Komisije povečati raven podpore za obdobje 2021~–2027**. Pričakuje se, da bo izvedenih še več naložb zaradi večjega pričakovanega multiplikacijskega učinka programa InvestEU ter večje podpore za socialne učinke in inovacije. Z drugimi programi EU se bo socialnemu gospodarstvu zagotavljala namenska ali posredna podpora; ti vključujejo na primer sklop Evropskega socialnega sklada plus, ki se nanaša na zaposlovanje in socialne inovacije, program Obzorje Evropa, program Enotni trg, Erasmus+, evropsko solidarnostno enoto, program Ustvarjalna Evropa in program LIFE. Na nacionalni ravni bo financiranje EU dostopno zlasti prek skladov kohezijske politike ter mehanizma za okrevanje in odpornost.

Po ciljno usmerjeni podpori, zagotovljeni na ravni EU in nacionalni ravni, zlasti v okviru Programa Evropske unije za zaposlovanje in socialne inovacije (EaSI)⁶⁰, je več posrednikov in vlagateljev seznanjenih s subjekti socialnega gospodarstva, vključno s socialnimi podjetji, ter zagotavljajo vračljivo finančno podporo in podporo za razvoj podjetij, da bi se obravnavale njihove potrebe. Pri tem imajo pomembno vlogo etične banke. Poleg tega je oznaka evropskega sklada za socialno podjetništvo (ESSP)⁶¹ vlagateljem omogočila, da zlahka prepoznajo sklade, ki vlagajo v socialna podjetja. Od finančne krize leta 2008 se je v EU in sosednjih državah znatno povečal tudi mikrofinančni sektor. Številne mikrofinančne institucije so del socialnega gospodarstva, njihovo posebno družbeno poslanstvo pa je pomagati posameznikom iz ranljivih skupin in s težavami pri dostopu do tradicionalnega bančnega sistema pri ustanavljanju podjetij, s čimer ustvarjajo delovna mesta zase in za druge. Na splošno se je uporaba finančnih

⁵⁷ <https://www.erasmus-entrepreneurs.eu/>.

⁵⁸ https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area/european-universities-initiative_sl.

⁵⁹ Ta ocena upošteva le podporo, namenjeno socialnemu gospodarstvu. Socialno gospodarstvo je imelo koristi še od drugih splošnih ukrepov EU (npr. podpora MSP ali inovacijam), ki pa v teh zneskih niso upoštevani.

⁶⁰ V okviru programa EaSI se je v obdobju 2014–2020 začel izvajati celovit sveženj ukrepov, namenjenih omogočanju dostopa socialnih podjetij do financiranja. Podpora je vključevala jamstva za posojila, naložbe v lastniški kapital za krepitev zmogljivosti finančnih posrednikov, nepovratna sredstva za vzpostavitev trgov socialnega financiranja in zmanjšanje transakcijskih stroškov naložb ter svetovalno podporo.

⁶¹ Uredba (EU) št. 346/2013 o evropskih skladih za socialno podjetništvo.

produktov kot jamstev izkazala za učinkovit način pridobivanja zasebnih finančnih sredstev za socialna podjetja od običajnih in človekoljubnih vlagateljev.

Kljub temu pozitivnemu razvoju pa je analiza finančnih trgov za socialna podjetja razkrila še vedno prisotno neskladje med ponudbo vračljivih finančnih sredstev za socialna podjetja v Evropi in povpraševanjem po teh sredstvih, in sicer v smislu dostopa do dolžniškega in tudi lastniškega financiranja. Na področju financiranja socialnih podjetij je vrzel v financiranju po cenah v Evropi znašala skoraj 1 milijardo EUR na leto⁶², medtem ko je na področju mikrofinanciranja vrzel v EU po ocenah znašala 12,9 milijarde EUR na leto⁶³. Med državami in znotraj njih so velike razlike. Na splošno je še vedno ogromno možnosti za izboljšanje prilagojenega zagotavljanja sredstev za različne faze življenjskega cikla podjetja (npr. zbiranje sredstev, zagon, širitev).

Zato bo Komisija:

- **v letu 2022 uvedla nove finančne produkte v okviru programa InvestEU, ki bodo namenjeni pridobivanju zasebnih finančnih sredstev**, ciljno usmerjenih v potrebe socialnih podjetij v različnih fazah razvoja. To bo vključevalo jamstva, da bi se omogočili dostop do kreditov za socialna podjetja in mikropodjetja, naložbe v lastniški kapital in navidezni lastniški kapital socialnih podjetij in podjetij, ki si prizadevajo doseči učinek, ter kapitalske naložbe v finančne posrednike⁶⁴. Svetovalno vozlišče InvestEU bo zagotavljalo podporo za finančne posrednike⁶⁵.

Fundacije so del socialnega gospodarstva in imajo prav tako pomembno vlogo pri zagotavljanju financiranja z nepovratnimi sredstvi za socialno gospodarstvo, socialne inovacije druge cilje politike EU. Med človekoljubnimi akterji je vse več zanimanja za naložbe, povezane z njihovim poslanstvom, med drugim v organizacije socialnega gospodarstva. Da bi se izkoristil ta potencial, **Komisija ocenjuje vzpostavitev namenskih mehanizmov skupnih naložb s fundacijami in človekoljubnimi organizacijami na ciljnih področjih njihovega poslanstva**, da bi se dodatni kapital usmeril v trajnostnost, vključevanje, socialne inovacije, stanovanja in brezdomstvo, pluralnost medijev ter razvoj ekosistemov s socialnim učinkom. Komisija je v svojem akcijskem načrtu za medijski in avdiovizualni sektor⁶⁶ že napovedala, da bo v okviru programa InvestEU vzpostavila pilotni projekt, ki bo temeljil na lastniškem kapitalu, za podporo novemu medijskemu sektorju.

Glede na zanimanje trga lahko svetovalno vozlišče InvestEU podpre vzpostavitev platform za čezmejne naložbe, ki bi povezale partnerje, ki jih zanimajo naložbe v socialno gospodarstvo.

⁶² Evropska komisija, *Social enterprise finance market: analysis and recommendations for delivery options*, avtorja Spiess-Knafl, W., in Scheck, B., Luxembourg, 2019.

⁶³ Evropska komisija, *Microfinance in the European Union: Market analysis and recommendations for delivery options in 2021-2027*, Luxembourg, 2020.

⁶⁴ Poleg finančnih produktov, navedenih v tem akcijskem načrtu, bo Komisija redno ocenjevala tržne vrzeli in neoptimalne naložbene okoliščine, s katerimi se srečujejo subjekti socialnega gospodarstva v smislu dolžniškega in lastniškega financiranja, ter po potrebi razvijala tržne preizkuse in, če bodo ti prepričljivi, inovativne pilotne finančne produkte.

⁶⁵ Upravičeni finančni posredniki so navedeni v oddelku 6.4.2.1 Delegirane uredbe Komisije (EU) 2021/1078 z dne 14. aprila 2021 o določitvi naložbenih smernic za Sklad InvestEU.

⁶⁶ COM(2020) 784 final.

Za dopolnitev ključnega zgoraj navedenega ukrepa bo Komisija:

- v sodelovanju z izvajalskimi partnerji InvestEU **zagotovila, da bodo lahko potencialni upravičenci enostavno prepoznali finančne posrednike InvestEU, ki zagotavljajo finančna sredstva socialnim podjetjem**, med drugim prek portala InvestEU in vstopne točke za socialno gospodarstvo;
- **dopolnila finančne instrumente s podporo v obliki nepovratnih sredstev za krepitev finančnih trgov za socialna podjetja** s podpiranjem vzpostavljanja novih finančnih instrumentov in programov pripravljenosti za naložbe;
- **dopolnila instrumente za naložbe v lastniški kapital s podporo v obliki nepovratnih sredstev**, namenjeno znižanju transakcijskih stroškov za naložbe tveganega kapitala v socialna podjetja;
- **podprla mreže EU, dejavne na področjih mikrofinanciranja in financiranja socialnih podjetij**, da bi se izboljšala ozaveščenost in usmerjanje do financiranja EU, povečala zmogljivost članskih organizacij ter zagotovili raziskave in podatki.

Poleg razvoja novih instrumentov lahko države članice uvedejo sistemske ukrepe za povečanje razpoložljivega financiranja. Obstoječe pobude vključujejo možnost zaposlenih, da prispevajo v socialno usmerjene pokojninske sklade in varčevalne sheme.

Poleg tega lahko **boljše razumevanje in uporaba metodologij merjenja socialnega učinka** socialnemu gospodarstvu omogočita lažje sporočanje učinkov in dostop do finančnih sredstev za ustvarjanje socialnih učinkov. Obstajajo številne metodologije, vendar je po poročanju subjektov socialnega gospodarstva raznolikost razpoložljivih orodij in virov lahko zastrašujoča, tako da se zlasti manjši in manj izkušeni subjekti v njej težko znajdejo. Pristopi k merjenju socialnega učinka bi morali biti dobro premišljeni, sorazmerni in prilagojeni raznolikosti akterjev, velikosti in fazi razvoja.

Komisija bo:

- **podprla razvoj merjenja in upravljanja socialnega učinka** z evidentiranjem in pregledovanjem obstoječih praks ter uvedbo usposabljanj za deležnike na področju socialnega gospodarstva, da bi se izboljšalo razumevanje in olajšala uporaba takih praks. Poleg tega bo Komisija sodelovala z deležniki, da bi razvila preproste standardne metodologije za oceno socialnega učinka za akterje socialnega gospodarstva v EU leta 2023.

V osnutku poročila platforme za trajnostno financiranje je navedeno, da je kljub pandemiji in neodgovorjenim družbenim vprašanjem v zvezi s trajnostnim preходом pomembno opredeliti gospodarske dejavnosti in subjekte, ki prispevajo k uresničevanju socialnih ciljev. Po navedbah platforme bi lahko skupne smernice o socialni taksonomiji povečale preglednost naložb in preprečile zavajanje glede družbene odgovornosti. Kot se zahteva z uredbo o taksonomiji in kot je navedeno v akcijskem načrtu za evropski steber socialnih pravic, **bo Komisija pripravila poročilo o morebitni razširitvi taksonomije EU za trajnostno financiranje socialnih ciljev.**

4.3. Povečanje prispevka socialnega gospodarstva k zelenemu in digitalnemu prehodu

Evropska unija želi do leta 2050 postati prva podnebno nevtralna celina, tako da pri tem ne bo nihče prezrt. To je skupaj s potrebo po preprečitvi izgube biotske raznovrstnosti, zmanjšanju onesnaževanja in izboljšanju trajnostne rabe naravnih virov v središču evropskega zelenega dogovora. Komisija je predlagala niz zakonodajnih ukrepov⁶⁷, da bi do leta 2030 emisije toplogrednih plinov zmanjšali za najmanj 55 % v primerjavi z ravnmi iz leta 1990. Poleg tega je Komisija v okviru evropskega zelenega dogovora začela izvajati evropski podnebni pakt⁶⁸, ki podpira podnebne zaveze državljanov in organizacij, od katerih ima neposredne koristi tudi socialno gospodarstvo.

Poleg tega je evropski digitalni prehod namenjen opolnomočenju ljudi in podjetij, da bodo pripravljeni na trajnostno in uspešnejšo digitalno prihodnost, osredotočeno na človeka⁶⁹. Natančneje, eden od ciljev akcijskega načrta za evropski steber socialnih pravic je, da bo imelo najmanj 80 % ljudi, starih od 16 do 74 let, osnovne digitalne spretnosti in znanja.

Socialno gospodarstvo prispeva k zelenemu prehodu z razvojem trajnostnih praks, blaga in storitev za industrijski razvoj, na primer na področjih krožnega gospodarstva, ekološkega kmetovanja, energije iz obnovljivih virov, stanovanj in mobilnosti. Tako povečuje tudi dovzetnost za spremembe ravnanja, ki prispevajo k blažitvi podnebnih sprememb. **Številne od teh rešitev so vključujoče, saj obravnavajo tiste, na katere zeleni prehod najbolj vpliva ali ki se nanj najtežje prilagodijo**, na primer z usposabljanjem in preusposabljanjem delavcev, zagotavljanjem zaposlitvenih priložnosti na področjih, na katerih se pazi na okolje, ter z razvojem proizvodov in storitev, s katerimi se izpolnjujejo potrebe lokalnih skupnosti. To je ključni prispevek, saj komercialna podjetja področju prilagajanja ne posvečajo veliko pozornosti.

Subjekti socialnega gospodarstva, ki si prizadevajo doseči socialne in tudi okoljske učinke, poročajo, da potrebujejo podporo za opredelitev in sprejetje bolj zelenih praks, krepitev zmogljivosti in znanja, med drugim o možnostih financiranja za uresničevanje okoljskih ciljev.

Socialno gospodarstvo je prav tako pomemben zagovornik pravičnega in vključujočega digitalnega prehoda. Na primer akterji socialnega gospodarstva, ki se ukvarjajo s koristno tehnologijo (Tech4good), uporabljajo digitalne tehnologije (npr. tehnologijo razpršene evidence, velepodatke, umetno inteligenco, podporno tehnologijo) za doseganje zelenega ali socialnega učinka⁷⁰. Znotraj socialnega gospodarstva se pojavljajo novi digitalni poslovni modeli, na primer v sodelovalnem gospodarstvu in gospodarstvu platform. Platformne zadrage so primer participativno vodenih podjetij, ki uporabljajo digitalne platforme, da bi olajšala vključevanje državljanov ter prodajo lokalno proizvedenega blaga in storitev za doseganje boljših delovnih pogojev za svoje člane. V širšem smislu lahko digitalne tehnologije delujejo kot vzvod za lažje prevzemanje in razširjanje uspešnih pobud socialnega gospodarstva v

⁶⁷ COM(2021) 550 final.

⁶⁸ COM(2020) 788 final.

⁶⁹ COM(2021) 118 final.

⁷⁰ Calderini: M., Chiodo, V., Gerli, F., Pasi, G., *Social-Tech Entrepreneurs: Building Blocks of a New Social Economy*, Stanford Social Innovation Review, 2021.

državah članicah in na enotnem trgu. Poleg tega lahko digitalne tehnologije pomagajo izboljšati delovne procese v subjektih socialnega gospodarstva. Obdelava, upravljanje in zbiranje podatkov v subjektih socialnega gospodarstva še niso razširjene prakse. Hkrati pionirska digitalna socialna podjetja omogočajo digitalne prehode z zagotavljanjem tehnologij, ki so prilagodljive, cenovno ugodne in dostopne na primer prek digitalnih skupnih dobrin in odprtokodnih tehnologij.

Omogočanje poslovnih modelov socialnega gospodarstva kot dejavnikov zelenega prehoda ter obravnavanje njihovih potreb v smislu uporabe digitalnih tehnologij, vključujočih tehnoloških rešitev in dostopa do podatkov bosta ključnega pomena za njihovo okrevanje po pandemiji COVID-19 in njihovo dolgoročno odpornost.

Komisija bo:

- **uvedla načrt za prehod za industrijski ekosistem lokalnega in socialnega gospodarstva**, da bi si z javnimi organi in deležniki še naprej prizadevala za okrepljen in odpornejši ekosistem socialnega gospodarstva v zelenem in digitalnem prehodu. Načrt za prehod bo prispeval tudi k izvajanju akcijskega načrta na tem področju⁷¹;
- **podprla nadnacionalno sodelovanje za povečanje zmogljivosti socialnega gospodarstva za sprejetje in razvoj bolj zelenih praks, proizvodov in storitev ter za izboljšanje njegovih digitalnih zmogljivosti**;
- začela izvajati ukrep za **inovativno financiranje v laboratoriju novega evropskega Bauhaua**, namenjen vzpostavitvi pilotnega projekta za pritegnitev človekoljubnih prispevkov;
- **v sodelovanju z deležniki razvila kodeks ravnanja o uporabi in upravljanju podatkov v socialnem gospodarstvu**, da bi podprla uporabo podatkov in tehnologije.

Poleg tega bo Komisija **zagotovila, da ustrezne strukture za podporo podjetjem na evropski ravni izmenjajo izkušnje o tem, kako zagotoviti prilagojeno podporo subjektom socialnega gospodarstva**. To bo vključevalo pospeševalnik digitalne preobrazbe v okviru programa evropskih vozlišč za digitalne inovacije in evropske podjetniške mreže.

Ker ima socialno gospodarstvo močne lokalne korenine, lahko javni organi, civilna družba, deležniki na področju socialnega gospodarstva in običajna podjetja razvijejo lokalne zelene dogovore ter zberejo sredstva za naložbe in inovacije na lokalni in regionalni ravni, da bi zagotovili pravični prehod z lokalnimi koristmi.

Komisija bo:

- **sodelovala z mesti, da bi razvili lokalne zelene dogovore ali zelene državljanske ukrepe** z večjim vključevanjem akterjev socialnega gospodarstva in skupnosti v Konvencijo županov EU, evropsko pobudo za mesta, pobudo za izzive inteligentnih mest ter pobudo za krožna mesta in regije, platformo za pravični prehod, novi evropski Bauhaus in evropski podnebni pakt.

⁷¹ Glej SWD(2021) 982.

Prispevek socialnega gospodarstva je pomemben zlasti za razvoj krožnega gospodarstva⁷², kjer utira pot dejavnostim in poslovnim modelom, ki čim dlje ohranjajo vrednost proizvodov in materialov, zmanjšujejo količino odpadkov, državljanom dajejo možnosti za prihranek stroškov ter ustvarjajo lokalna delovna mesta, zlasti na področjih popravil, ponovne uporabe, skupne rabe in recikliranja. Ta potencial se lahko nadalje spodbuja z ozaveščanjem o možnostih večje uporabe teh praks in s krepitvijo partnerstev z običajnimi podjetji vzdolž vrednostnih verig in javno-zasebnih partnerstev, ki vključujejo javne organe, raziskovalne inštitute, industrijo in subjekte socialnega gospodarstva.

Komisija bo:

- **izdala smernice o tem, kako podpreti vzpostavitev krožnega gospodarstva in partnerstva zanj med socialnimi podjetji in drugimi akterji, vključno z običajnimi podjetji**, ter ozaveščala o socialnem gospodarstvu **v okviru evropske platforme deležnikov za krožno gospodarstvo, evropske podjetniške mreže in drugih mrež.**

Partnerji socialnega gospodarstva imajo ključno vlogo pri zagotavljanju socialnih stanovanj, združenih stanovanj in strategij urbanega razvoja. V zvezi s tem se srečujejo z letno naložbeno vrzeljo v višini 57 milijard EUR⁷³, ki ima negativne posledice v smislu omogočanja dostopa do stanovanj in ekologizacije stanovanjskega fonda EU. S **pobudo za cenovno dostopna stanovanja**⁷⁴ bo Komisija izboljšala zmogljivosti za prenovu socialnih in cenovno dostopnih stanovanj z mobilizacijo medsektorskih partnerstev za pilotni projekt prenove 100 območij ter s spodbujanjem kakovostnih, za življenje primernih, dostopnih in ugodnih domov.

Komisija poziva države članice in regije EU, da sodelujejo s socialnim gospodarstvom pri razvoju svojih strategij v okviru zelenega in digitalnega prehoda ter bolje izkoristijo obstoječe financiranje za omogočanje zelenega in digitalnega prehoda socialnega gospodarstva.

4.4. Spodbujanje socialnih inovacij

Socialne inovacije zagotavljajo nove načine proizvodnje blaga, organizacije in opravljanja storitev ter nove oblike državljanske udeležbe za odzivanje na konkretne socialne potrebe ali družbene izzive⁷⁵. Spreminjajo družbene odnose in lahko zagotovijo nove pristope politike, ki morda vodijo do sistemskih sprememb. Ker subjekti socialnega gospodarstva delujejo od spodaj navzgor ter so blizu skupnostim, državljanom in težavam, s katerimi se ti srečujejo, lahko poiščejo inovativne rešitve⁷⁶.

⁷² COM(2020) 98 final in prihodnje poročilo OECD o politiki z naslovom *Supporting the social economy's contribution to the circular economy for a green and inclusive transition* (Podpiranje prispevka socialnega gospodarstva h krožnemu gospodarstvu za zeleni in vključujoči prehod) (objava se pričakuje na začetku leta 2022).

⁷³ Evropska komisija, *Boosting Investment in Social Infrastructure in Europe. Report of the High-Level Task Force on Investing in Social Infrastructure in Europe*, avtorji Fransen, L., del Bufalo, G., in Reviglio, E., Luxembourg, 2018.

⁷⁴ https://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy-eu/affordable-housing-initiative_sl.

⁷⁵ <https://eusic.challenges.org/the-european-social-innovators-insight-report/2021>.

⁷⁶ Primeri so na voljo v publikaciji Evropske komisije: *Social innovation: inspirational practices supporting people throughout their lives*, Luxembourg, 2020.

V zadnjih letih je Komisija začela različne pobude za spodbujanje socialnih inovacij (npr. v okviru programa Obzorje 2020, vključno z evropskim natečajem za najboljše socialne inovacije, programom EaSI ali ESS). Zagotovljena je tudi podpora za sheme sklepanja pogodb z družbenimi učinki kot način preizkušanja socialnih inovacij in financiranja⁷⁷. Komisija bo te pobude nadaljevala in vzpostavila evropsko skupnost socialnih inovatorjev za spodbujanje vzajemnega učenja in skupnih podjetniških podvigov, ki bo širila mrežo nekdanjih udeležencev evropskega natečaja za najboljše socialne inovacije.

Vendar širjenje socialnih inovacij ostaja izziv, med drugim pri uspešnem zagotavljanju njihovega prevzemanja s strani oblikovalcev politik, iskanju partnerjev na drugih nacionalnih ozemljih ali v tujini ter prilagajanju drugod razvitih rešitev lokalnim razmeram. Tako se zamujajo priložnosti za doseganje systemskega učinka in izkoriščanje polnega potenciala začetnih naložb (pogosto tudi z javnim financiranjem). Komisija podpira ustanavljanje nacionalnih strokovnih središč za socialne inovacije, da bi se povečale inovacijske zmogljivosti, tudi akterjev socialnega gospodarstva in novih socialnih podjetnikov⁷⁸. Okrepi se lahko tudi sodelovanje med javnim sektorjem, človekoljubnimi akterji in akterji socialnih naložb, da bi se bolje mobilizirali razpoložljivi viri ter omogočila uporaba in prevzemanje socialnih inovacij.

Komisija bo:

- spodbujala socialne inovacije z novim pristopom k nadnacionalnemu sodelovanju v okviru ESS+. V letu 2022 bo ustanovljen **nov evropski strokovnicenter za socialne inovacije**. Organiziralo bo vzajemno učenje in krepitev zmogljivosti za ustrezne organe in podporne strukture. Poleg tega bo vzpostavljena nova shema nepovratnih sredstev za lažji prenos in/ali razširjanje socialnih inovacij;
- **v letu 2022** v okviru programa Obzorje Evropa **predlagala evropski sklad za spodbujanje socialnih inovacij**, ki bo vključeval državljane, visokošolske strokovnjake, podjetnike, človekoljube, vlagatelje v naložbe s socialnim učinkom in javne uslužbence, da bi podprli prevzemanje in razširjanje uspešnih socialnih inovacij za napredek pri uresničevanju ciljev petih misij EU⁷⁹.

Poleg tega bo Komisija **v okviru programa Obzorje Evropa zagotovila nepovratna sredstva** za ozaveščanje socialnih podjetnikov in njihov lažji dostop do virov vseevropskih, nacionalnih, regionalnih in lokalnih inovacijskih ekosistemov.

5. KREPITEV PRIZNANJA SOCIALNEGA GOSPODARSTVA IN NJEGOVEGA POTENCIALA

Kot se kaže v državah z najnaprednejšim socialnim gospodarstvom, je zagotovitev večje prepoznavnosti socialnega gospodarstva, med drugim z zbiranjem ustreznih podatkov in statistike, ključnega pomena za njegovo priznanje in razvoj.

Komisija od leta 2011 prispeva k večji prepoznavnosti in pomenu socialnega gospodarstva, socialnih podjetij in socialnih inovacij po vsej EU z različnimi ukrepi,

⁷⁷ <https://eiah.eib.org/about/initiative-social-outcomes-contracting>.

⁷⁸ <https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/sl/socialne-inovacije-nadnacionalno-sodelovanje>.

⁷⁹ https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/missions-horizon-europe_sl.

zlasti v zvezi s financiranjem ali raziskavami⁸⁰. Tudi v državah članicah so javni organi in deležniki sprejeli zanimive pobude za večjo prepoznavnost in boljše razumevanje socialnega gospodarstva, med drugim s posebnimi mehanizmi označevanja in certificiranja ali obsežnimi komunikacijskimi kampanjami.

Izsledki kažejo, da **splošna javnost, vključno z mladimi in prikrajšanimi ljudmi, socialnimi partnerji, deležniki in financerji, še vedno ni dovolj ozaveščena o pozitivnih učinkih socialnega gospodarstva**⁸¹. Ker to vpliva na razvoj ustreznih podpornih politik in tržnih priložnosti, mora povečanje prepoznavnosti socialnega gospodarstva ostati prednostna naloga. Da bi se ohranil zagon, bo Komisija ta akcijski načrt uporabila za sodelovanje z ustreznimi deležniki na vseh ravneh.

Komisija bo:

- **v okviru dolgoročnega komunikacijskega pristopa redno izvajala dejavnosti komuniciranja, s katerimi po poudarila vlogo in značilnosti socialnega gospodarstva**, tudi v sodelovanju z deležniki na področju socialnega gospodarstva.

Komisija spodbuja tudi organizacijo rednih vrhov socialnega gospodarstva, ki jih bodo gostili države članice in drugi akterji.

Tudi razpoložljivost ustreznih podatkov in statistik je ključna za boljše razumevanje poslovnih modelov socialnega gospodarstva in zagotavljanje politike, podprte z dokazi. Vendar so **obstoječi podatki o socialnem gospodarstvu pogosto skopi in nepopolni ter jih je težko primerjati**. Le nekaj držav članic je na primer svoje nacionalne računovodske sisteme prilagodilo za zbiranje dodatnih podatkov („satelitski računi“) o socialnem gospodarstvu, čeprav je na voljo finančna podpora iz proračuna EU. Posledično manjkajo statistični podatki o velikosti, delovni sili, razvoju in izzivih socialnega gospodarstva. Na ravni EU je določeno zbiranje primerjalnih, a neizčrpnih podatkov zagotovilo ocene, vendar bi jih bilo treba posodobiti⁸². Manjkajo tudi podatki o morebitni velikosti in obsegu človekoljubnih donacij ter možnosti za uporabo tovrstnih zasebnih naložb za spodbujanje socialnega gospodarstva in drugih ciljev politike EU. Komisija bo zato še naprej podpirala politike, podprte z dokazi, tako da bo evidentirala, zbirala in analizirala kvantitativne in kvalitativne informacije o socialnem gospodarstvu v vseh državah članicah. To bo prispevalo tudi k spremljanju industrijskega ekosistema lokalnega in socialnega gospodarstva.

Komisija bo:

- **začela novo študijo za zbiranje kvantitativnih in kvalitativnih informacij o socialnem gospodarstvu, ki bo zajemala vse države članice EU;**

⁸⁰ Med primeri so oznaka za evropske sklade za socialno podjetništvo (Uredba (EU) št. 346/2013), celovita študija Evropske komisije iz leta 2020 za popis socialnih podjetij in njihovih ekosistemov v Evropi ter evropski natečaj za najboljše socialne inovacije (<https://eusic.challenges.org/>).

⁸¹ Evropska komisija, *Impact of the Commission's Social Business Initiative (SBI) and its follow-up actions*, avtorji Haarich, S., Holstein, F., Spule, S., Galera, G., Franchini, B., Borzaga, C., Chiomento, S., Spiess-Knafl, W., Scheck, B., Salvatori, G., Luxembourg, 2020.

⁸² Glej na primer Evropski ekonomsko-socialni odbor, *Recent evolutions of the Social Economy in the European Union*, avtorja Monzon, J. L., in Chaves, R., 2017, in Evropska komisija, *Social enterprises and their ecosystems in Europe - Comparative synthesis report*, avtorji Borzaga, C., Galera, G., Franchini, B., Chiomento, S., Nogales, R., in Carini, C., Luxembourg, 2020.

Nazadnje, **akademsko zanimanje za socialno gospodarstvo** narašča, vendar pa bi se lahko dialog in medsebojno bogatenje zamisli z oblikovalci politik izboljšala. Komisija bo poskušala olajšati take izmenjave.

6. POT NAPREJ

Komisija je v zadnjem desetletju storila pomembne korake za spodbuditev razvoja socialnega gospodarstva in socialnih podjetij v okviru evropskega socialnega tržnega gospodarstva. Pretekle dosežke je treba utrditi in okrepiti tako, da lahko EU zadosti potrebam in izkoristi priložnosti, ki jih prinašajo demografski izzivi ter zeleni in digitalni prehod, hkrati pa vzpostavi pravično, vključujoče in odporno gospodarstvo, ki bo dolgoročen odgovor na posledice krize zaradi COVID-19.

Ta akcijski načrt zagotavlja evropski okvir do leta 2030 za nadaljnjo podporo razvoju socialnega gospodarstva. Določa vrsto ukrepov, ki jih je treba uvesti v povezavi z izvajanjem akcijskega načrta za evropski steber socialnih pravic ter doseganjem njegovih ciljev zaposlenosti in zmanjšanja revščine.

Komisija bo poudarila potencial socialnega gospodarstva za ustvarjanje delovnih mest in spodbujanje socialne kohezije v okviru postopka evropskega semestra in izvajanja smernic za zaposlovanje s strani držav članic.

Aksijski načrt je bil razvit **v sodelovanju z deležniki na področju socialnega gospodarstva**, njegovo izvajanje pa bo prav tako zahtevalo njihovo predanost in sodelovanje na vseh ravneh – na ravni EU ter na nacionalni, regionalni, lokalni in mednarodni ravni.

Uspešno izvajanje bo odvisno tudi od združevanja moči z državami članicami. **Komisija spodbuja države članice, dasprejmejo ali posodobijo svoje strategije in ukrepe za socialno gospodarstvo v sodelovanju z deležniki na področju socialnega gospodarstva.** V ta namen **jih poziva, da** v svojih institucijah **imenujejo koordinatorje socialnega gospodarstva** za vodenje svojih strategij, zagotavljanje usklajenega oblikovanja politik v vladnih službah, lažji dostop do finančnih sredstev EU in nacionalnih finančnih sredstev ter povezovanje z organi, ki upravljajo strukturne sklade.

Komisija bo državam članicam pomagala pri opredelitvi njihovih strategij in ukrepov za socialno gospodarstvo ter podprla delo koordinatorjev socialnega gospodarstva, da se zagotovita izvajanje in spremljanje tega akcijskega načrta.

Komisija bo tudi tesno sodelovala z drugimi institucijami in organi EU, zlasti z Evropskim parlamentom, Odborom regij in Evropskim ekonomsko-socialnim odborom, ter s skupino Evropske investicijske banke.

Komisija poziva deležnike na področju socialnega gospodarstva ter institucije in organe EU, da potrdijo ta akcijski načrt in dejavno prispevajo k njegovemu izvajanju z neposrednim vključevanjem deležnikov na področju socialnega gospodarstva. Sodelovala bo s svojo strokovno skupino za socialno gospodarstvo in socialna podjetja, ki bo ob koncu sedanjega mandata prenovljena.

Komisija bo izvajanje akcijskega načrta ocenila leta 2025 ter objavila poročilo o napredku in novem razvoju dogodkov.

KLJUČNI UKREPI KOMISIJE IN ČASOVNI OKVIR ZA NJIHOVO IZVEDBO

Predlog priporočila Sveta o razvoju okvirnih pogojev socialnega gospodarstva (glej oddelek 3.1)	2023
Organizacija spletnarjev in delavnic za javne uslužbence v zvezi z različnimi področji politike, pomembnimi za socialno gospodarstvo (glej oddelek 3.1)	2022, 2023
Začetek nove pobude v okviru programa za enotni trg, s katero se bo podprla vzpostavitev lokalnih in regionalnih partnerstev med subjekti socialnega gospodarstva in običajnimi podjetji, da bi se na medpodjetniškem trgu omogočilo „družbeno odgovorno kupovanje“ (glej oddelek 3.3)	2022
Izboljšanje dostopa do finančnih sredstev za socialne podjetnike na Zahodnem Balkanu, v vzhodnem partnerstvu in južnem sosedstvu z uvedbo ukrepov za spodbujanje lokalnih pobud in podporo posrednikom pri razvoju finančnih produktov, prilagojenih potrebam subjektov socialnega gospodarstva (glej oddelek 3.5)	2023
Uvedba nove enotne vstopne točke EU za socialno gospodarstvo , da bi se zagotovila jasna vstopna točka za deležnike na področju socialnega gospodarstva, druge pomembne akterje in posameznike, ki iščejo informacije o ustreznem financiranju, politikah in pobudah EU (glej oddelek 4.1)	2023
Ustanovitev nove akademije za podjetniško politiko mladih , ki bo spodbujala podjetništvo mladih, med drugim za podjetnice in socialne podjetnike, s sodelovanjem z nacionalnimi oblikovalci politik in podjetniškimi mrežami za mlade (glej oddelek 4.1)	2022
Uvedba novih finančnih produktov v okviru programa InvestEU, ki bodo namenjeni pridobivanju zasebnih finančnih sredstev , ciljno usmerjenih v potrebe socialnih podjetij v različnih fazah razvoja (glej oddelek 4.2)	2022
Podpora razvoju merjenja in upravljanja socialnega učinka za pomoč akterjem socialnega gospodarstva v EU (glej oddelek 4.2)	2023
Uvedba načrta za prehod za industrijski ekosistem gospodarstva na dosegu roke in socialnega gospodarstva za nadaljnje sodelovanje z javnimi organi in deležniki pri izvajanju akcijskega načrta na tem področju (glej oddelek 4.3)	2022
Spodbujanje socialnih inovacij z novim pristopom k nadnacionalnemu sodelovanju v okviru ESS+ in vzpostavitev novega evropskega strokovnega centra za socialne inovacije (glej oddelek 4.4)	2022